

**ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ' ΤΑΞΗΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΕΜΠΤΗ 24 ΜΑΪΟΥ 2007
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ**

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΘΕΜΑΤΩΝ

A. Ο Γιάννης Ρίτσος συνθέτει τη Σονάτα του Σεληνόφωτος το 1956, δηλαδή, τη χρονιά που ξεκινά η Τέταρτη Φάση ή Τέταρτη Διάσταση του ποιητή. Είναι η περίοδος της ποιητικής ωριμότητας του Ρίτσου, και το έργο του χαρακτηρίζεται πια από συνθετικές ποιητικές μορφές.

Τα χαρακτηριστικά βέβαια, της ποιητικής δημιουργίας του Ρίτσου δεν μπορούν να περιχαρακωθούν, καθώς το έργο του είναι πλούσιο, σύνθετο και πολυσχιδές. Ωστόσο, Η Σονάτα του Σεληνόφωτος είναι αλήθεια ότι συνέχει αρκετά από τα στοιχεία που προσδιορίζουν τον μεγάλο ποιητή και το έργο του. Συγκεκριμένα:

- Διάχυτος είναι ο **Λυρισμός**:

στ. 47. «μιαν αμμουδιά στρωτή, νοτισμένη, στιλβωμένη από φεγγάρι.»

στ. 63. Λυρική εικόνα. «μια μικρή φίλη μου ροδακινιά, όλο φως και ροζ λουλούδια».

- Ο Πλούτος εκφραστικών μέσων:

Παρομοιώσεις: στ. 50. «τριγωνικό πανί σα μαντίλι διπλωμένο».

στ. 78. «σα μια μεγάλη συνοδεία κύκνων».

και Εικόνες: στ. 47. «Η εικόνα της αμμουδιάς, μια αμμουδιά στρωτή, νοτισμένη, στιλβωμένη από φεγγάρι».

στ. 74. «Θα σταθούμε λιγάκι στην κορφή της μαρμάρινης σκάλας του Αγ. Νικόλα».

- Τέλος, βασικό χαρακτηριστικό της ποίησης του Ρίτσου είναι η **προβολή ασήμαντων καθημερινών πραγμάτων**:

στ. 48. «τα παλιά λουστρίνια»

στ. 45,66. «ξεκοιλιασμένη πολυθρόνα»

B1.

α. Ο Ρίτσος συνηθίζει να παρεμβάλλει μέσα στο ποίημα λόγο για την ίδια την ποίηση. Η άποψη αυτή επαληθεύεται στους στ. 98-100:

«γράφοντας ένδοξους στίχους στα γόνατα του Θεού,
στίχους που, σε διαβεβαιώ, θα μείνουμε σα λαξευμένοι σε άμεμπτο μάρμαρο
πέρα απ' τη ζωή σου, πέρα πολύ. Δε φτάνει.»

β. Η ηρωίδα του ποιήματος, όπως αναφέρεται στους στίχους που προηγούνται (94-97) διατήρησε την αγνότητά της και στη συζυγική της κλίση, ενώ η μοναξιά εξακολουθούσε να είναι βασανιστική και στη διάρκεια του γάμου της. Φυσικά πρόκειται για την ψυχική μοναξιά, το εσωτερικό κενό, που καμιά ανθρώπινη παρουσία δεν κατάφερε να το καλύψει και που οδήγησε σε αναζήτηση άλλων εναλλακτικών διεξόδων. Το κενό που δημιουργούσε η έλλειψη ανθρώπινης παρουσίας, το κενό της ζωής της ολόκληρης, το κάλυψε η ποιητική της δημιουργία (γράφοντας ένδοξους στίχους), η έμπνευση που της έδινε ο Θεός· σ' αυτόν

αφιέρωνε τα ποιήματά της, αυτόν δόξαζε με τους στίχους της. Όμως οι στίχοι της, «λαξευμένοι σε άμεμπτο μάρμαρο», αφορούσαν μια ποίηση απομακρυσμένη από τη ζωή, «που ήταν πέρα από τη ζωή μου και τη ζωή σου, πέρα πολύ» (εδώ διακρίνουμε μια έμμεση αρνητική κριτική του ποιητή στο δόγμα «η Τέχνη για την Τέχνη» και στην ιδεαλιστική ποίηση, δηλαδή σ' εκείνη την ποίηση που βρίσκεται μακριά από τον άνθρωπο και τα προβλήματά του). Η ποίηση, το μεγάλο καταφύγιο των μοναχικών ανθρώπων, δεν τη βοήθησε να πλησιάσει τον κόσμο. Αντίθετα, φέρνοντάς την κοντά στο Θεό, την απομάκρυνε από τους ανθρώπους, την απομόνωνε. Γι' αυτό και εξακολουθεί να ικετεύει «Αφησέ με να έρθω μαζί σου»: υπάρχουν πολλά πράγματα που δε γνώρισε, πολλές καταστάσεις που δεν έζησε, πολλά κενά στη ζωή της που πρέπει να συμπληρωθούν. Νιώθει ότι το παρελθόν την έχει απογοητεύσει και πιστεύει ότι έχει ακόμα το δικαίωμα να προσβλέπει με ελπίδα το μέλλον.

Ωστόσο θα μπορούσαμε να κάνουμε αναφορά και στους στ. 78-81. «κι αυτή την πάλλευκη άχνα... ενός τέτοιου σεληνόφωτος» όπου γίνεται έμμεση αναφορά στο ποιητικό ταλέντο και στη σχέση της ποίησης με τη θρησκεία.

B2. Μέσα από την εξομολόγησή της Γυναίκας προς το Νέο έμμεσα σκιαγραφείται το παρελθόν της Συγκεκριμένα:

- Δυσκολεύεται να συμφιλιωθεί με τη βιολογική φθορά που φέρνει ο χρόνος τονίζοντας στο δύσπιστο νέο (στ. 44) πως κάποτε υπήρξε νέα κι αυτή. Όμορφη και αντικείμενο θαυμασμού και πόθου στ. 84 «*πυρπολημένη... εφήβων*» για τους άνδρες κάθε ηλικίας.
- Ανήκει σε παλιά αλλά ξεπεσμένη οικονομικά αριστοκρατική ή μεγαλοαστική οικογένεια συντηρητικών αρχών. στ. 68 «*μα που καιρό και λεφτά και διάθεση*».
- Από την παιδική της ηλικία ασχολήθηκε με τη μουσική και έμαθε πιάνο στ. 60 «*σαν πήγαινα στο Ωδείο*». Φαίνεται ότι δεν εργάστηκε ποτέ στη ζωή της, αλλά περνούσε πολλές ώρες ρεμβάζοντας, καθισμένη στην αναπαυτική πολυθρόνα, στ. 45 «*μπορούσες ώρες ολόκληρες να κάθεται*». Σε μεγαλύτερη ηλικία ασχολήθηκε με την ποίηση γράφοντας ποιητικές συλλογές θρησκευτικού περιεχομένου στ. 80 και 98 «*συνομίλησε άλλοτε με το Θεό*», «*γράφοντας ένδοξους στίχους στα γόνατα του Θεού*».
- Είναι αξιοπρεπής, θρησκευόμενη, προσηλωμένη σε συντηρητικές ηθικές, εγκρατής απέναντι σε χαρές και απολαύσεις, όπως ο έρωτας, αλλά και σεμνότυφη, στ. 86 «*που έκανα πως δεν τα βλέπα*».
- Έχει ευαισθησίες και εκλεπτυσμένες συνήθειες στ. 52 «*πάντα μου είχα μανία με τα μαντήλια*» και στ. 57 «*μια απλή ιδιοτροπία τα μαντήλια*».
- Τέλος παρουσιάζεται να έχει βιώσει κάθε είδους καταπίεση τόσο από τους γονείς της στ. 65 «*μεγάλες ελπίδες στο μουσικό μου ταλέντο*» και τον σύντροφό της στ. 97 «*ακόμη στη συζυγική μου κλίνη πάναγνη και μόνη*» όσο και από το κοινωνικό της περιβάλλον στ. 91-92 «*γιατί, έτσι πολιορκημένη... Όχι δε φτάνει*».

Γ. Η επιστροφή της γυναίκας στο τραγικό παρόν (λοιπόν – στ. 65) τονίζεται με την επανάληψη του γνωρίσματος της πολυθρόνας (ξεκοιλιασμένη) το οποίο αισθητοποιείται με ρεαλιστικές λεπτομέρειες που εκφράζονται με λέξεις αντιποιητικές και λειτουργούν ως σύμβολα και πάλι (οι σκουριασμένες σούστες, τα

άχερα) και γίνονται στοιχεία της φθοράς, της εγκατάλειψης και του θανάτου. Η γυναίκα δεν επιδιορθώνει την πολυθρόνα παρά την αίσθηση θανάτου και εγκατάλειψης. Βέβαια μέσα σ' αυτές μπορούμε ν' ανιχνεύσουμε μια διάθεση υπεκφυγής και δικαιολόγησης για αποφάσεις που έπρεπε να παρθούν και δεν πάρθηκαν. Δείχνει ότι είναι κοινωνικά και οικονομικά ξεπεσμένη. Άλλοτε σκέφτεται να ενταφιάσει τα παλιά αντικείμενα «έλεγα να ρίξω ένα σεντόνι επάνω της» και μαζί τους μνήμες και βιώματα αλλά οι προθέσεις της δεν φτάνουν ποτέ στο στάδιο της πραγματοποίησης. Τα παλιά έπιπλα έχουν πάνω τα χνάρια ανθρώπων αγαπημένων που με ειρωνική χροιά «ξεκουράζονται» μιας και τώρα έχουν πεθάνει. Σχολιάζει έτσι τη ματαιότητα των μεγάλων φιλοδοξιών τους ίσως και να τους καλοτυχίζει, αφού ο θάνατος αποτελεί λύτρωση. Κλείνοντας το φεγγάρι παρουσιάζεται για πρώτη φορά εχθρικό, ωστόσο οι νεκροί δεν ενοχλούνται σε αντίθεση με την ποιήτρια.

- Δ. Στο ποίημα του Καβάφη «Ένας γέρος», όπως και στη «Σονάτα του Σεληνόφωτος», βασικό θέμα αποτελεί η υπαρξιακή αγωνία και ο απολογισμός δύο ανθρώπων μεγάλης ηλικίας μέσα από μια εξομολόγηση.
- Και τα δύο πρόσωπα βρίσκονται σε κλειστό χώρο, η Γυναίκα στο σπίτι και ο Γέρος στο καφενείου το μέσα μέρος, μόνοι, χωρίς συντροφιά.
 - Και οι δύο παρουσιάζονται αδύναμοι να συμφιλιωθούν με τη βιολογική φθορά που επιφέρει ο χρόνος και αναπολούν τα χρόνια της νιότης που ήταν άλκιμοι, όμορφοι, εύρωστοι (στ. 84-86 στη Σονάτα, στ. 6 στον Καβάφη)
 - Έχοντας πλήρη συνείδηση και οι δύο ότι έχουν γεράσει ζουν με ψευδαισθήσεις (Γέρος: «τι διάστημα μικρό» Γυναίκα στ. 74-76 «Θα σταθούμε λιγάκι...του σακακιού σου»)
 - Σε όλη τους τη ζωή εμφανίζονται εγκρατείς, συντηρητικοί, ως και καταπιεσμένοι (Γυναίκα στ. 86 «έκανα πως δεν τα έβλεπα» και στ. 97 «στη συζυγική μου κλίνη πάντα γη και μόνη», Γέρος στ. 14 «πόση χαρά θυσίαζε»). Ωστόσο, τώρα και οι δύο θεωρούν πως δεν έχουν βιώσει όλες τις χαρές της ζωής, η Γυναίκα τον έρωτα και ο Γέρος κάθε ευκαιρία χαμένη και αισθάνονται απογοητευμένοι από την επιλογή της ζωής τους. στ. 94 «Οχι δε φτάνει» και στ. 100 «Δε φτάνει» (Σονάτα), στ. 11 «Τι τρέλα» (Γέρος).
 - Τέλος, δείχνουν σημάδια παραίτησης, απραξίας και κούρασης εφόσον ο Γέρος «αποκοιμάται» και Γυναίκα δηλώνει «πως η ώρα είναι περασμένη» και υπεκφεύγει λέγοντας «Αφησέ με». Γνωρίζουμε, εξάλλου, ότι τελικά δεν πραγματοποιεί την έξοδο.

Οι απαντήσεις είναι ενδεικτικές και σε καμιά περίπτωση μοναδικές

Επιμέλεια απαντήσεων:
Σκυριανού Μαίρη – Φιλόλογος
Μπέκου Νατάσα – Φιλόλογος
Φροντιστήριο Μ.Ε «ΕΠΙΛΟΓΗ» - Καλαμάτα
<http://www.epil.gr>